

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

Matheussen en Baki

tegen

De Standaard en Van Zundert

Met drie mails van 18 juni en 3 en 5 juli 2018 dienen mevrouw Latifa Matheussen en mevrouw Yasmina Baki een klacht in tegen De Standaard en stagiair-journaliste Emma Van Zundert. Aanleiding is een artikel van 16 juni 2018 onder de titel *Suikerfeest niet voor iedereen even zoet*. Redactiemanager Toon van den Meijdenberg van Mediahuis antwoordt met een brief van 11 oktober, waarop Latifa Matheussen en Yasmina Baki per mail repliceren op respectievelijk 26 oktober en 7 november 2018.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 5 februari 2019. Yasmina Baki woonde de hoorzitting bij. Latifa Matheussen was niet aanwezig, zij verbleef in het buitenland en wenste niet deel te nemen via telefoon. Voor De Standaard was redactiemanager Toon van den Meijdenberg aanwezig en nam stagiair-journaliste Emma Van Zundert vanuit het buitenland deel via telefoon.

DE FEITEN

Naar aanleiding van het einde van de ramadan gaat het artikel over diabetes bij de Turkse en Marokkaanse gemeenschap. In die gemeenschappen ligt het aantal diabetici twee tot zes keer hoger, en dat noemt de journaliste niet leuk als je mierzoete thee krijgt op het Suikerfeest.

Het artikel citeert twee specialisten van universitaire ziekenhuizen, die genetische aanleg en levensstijl aanwijzen als oorzaken van het hoge aantal diabetespatiënten. Vervolgens laat de journaliste beide klaagsters aan het woord, waarbij ze Yasmina Baki laat zeggen dat Suikerfeest een ongelukkige naam is dat er voor diabetici noten en dadels zijn in plaats van koekjes, en Latifa Matheussen dat mensen zich aanpassen en dat haar familie thee met en zonder suiker zet.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAAGSTERS zeggen dat de journaliste hen niet gezegd heeft dat ze belde voor een interview en dat het artikel fouten bevat waarmee zij niet geassocieerd willen worden.

Klaagsters kregen een gelijkaardig telefoontje van de journaliste, die zich voorstelde als journaliste van De Standaard en vroeg of ze bakkers kenden die suikervrije zaken verkopen ter gelegenheid van het Suikerfeest. Ze deed een beroep op hun hulp en netwerk, en stelde informeel enkele bijkomende vragen, maar gaf op geen enkel moment aan dat het ging om een interview en evenmin dat ze klaagsters zou citeren.

Matheussen gaf de gegevens door van een bakker die heel het jaar door suikervrije zaken verkoopt. Baki zei dat de meeste mensen zelf bakken en dat ze niemand kende. Na drie keer

aandringen verwees ze de journaliste door naar een collega-diëtiste in Antwerpen, die mogelijk bakkers zou kennen.

Yasmina Baki vindt het ongehoord dat de journaliste haar, na dat korte gesprek over mogelijke contactadressen, met naam en toenaam en bovendien foutief citeert in de krant. Er is nooit sprake geweest van een interview en Baki heeft nooit gezegd dat er voor diabetici noten en dadels zijn in plaats van koekjes, zoals het artikel haar citeert. Ze heeft wel noten, zaden en pitten vermeld als suikervrije producten, maar geen dadels, want die bevatten suikers. Baki is diëtist en diabeteseducator en weet waarover ze spreekt. Het verkeerde citaat schaadt haar professionele reputatie.

Bovendien legt het artikel een link tussen het Suikerfeest en diabetes. Dat is fout, maar het artikel associeert Baki wel met die foutieve informatie. Men krijgt geen diabetes van suiker, maar van overgewicht en te weinig beweging. Suiker kan leiden tot overgewicht en zo onrechtstreeks tot diabetes, maar diabetes komt niet door suiker op zich.

De journaliste vertrekt van het vooroordeel dat men op het Suikerfeest de hele dag suiker eet, wat net als bij kerstmis niet zo is. Dat is polariserend. Ze pikt er de Marokkaanse en Turkse gemeenschap uit, terwijl het gaat over een algemeen islamitisch feest. Ze noemt klagsters Marokkaans, terwijl etniciteit in deze context geen rol speelt en ze de afkomst van de andere gesprekspartners niet vermeldt.

Matheussen vindt dat het een gangbare praktijk en een deontologische plicht is om een artikel voor publicatie te laten nalezen. Na publicatie hebben klagsters aan de journaliste gevraagd om hun namen en citaten online te verwijderen, wat gebeurd is voor beide namen en voor het citaat van Matheussen, en waarbij de journaliste zich volgens Matheussen verontschuldigde en toegaf dat ze enkel gebeld had voor hulp en niet voor een interview.

Ten slotte is het citaat van Baki over warme maaltijden voor armen en donaties aan organisaties die iftars organiseren fout, en zijn de voornaam van Yasmina Baki en de naam van de vereniging BOEH! fout gespeld.

DE STANDAARD zegt dat de journaliste zich als zodanig kenbaar heeft gemaakt, dat ze klagsters citeert zoals ze hen begrepen heeft en dat het artikel niet polariseert.

De stagiair-journaliste heeft zich voorgesteld als journaliste van De Standaard en heeft duidelijk laten blijken dat ze een artikel voorbereidde. Als een journalist iemand op die manier belt, is het duidelijk dat het gaat over een interview en moet de journalist er niet vanuit gaan dat de betrokkene *off the record* wil blijven en niet geciteerd of als bron vermeld wil worden. Als de geïnterviewde antwoordt, is het gangbaar dat een journalist zijn of haar naam vermeldt. Hij hoeft daar geen expliciete toestemming voor te vragen. Als klagsters gezegd hadden dat ze *off the record* wilden blijven, had de journaliste daar rekening mee gehouden.

De journaliste betwist dat ze klagsters niet correct geciteerd heeft. Ze heeft hun woorden neergeschreven zoals zij ze begrepen heeft en de keuze van de citaten behoort tot de redactionele vrijheid.

Latifa Matheuseen klaagt dat ze het artikel niet vooraf heeft mogen nalezen, maar dat is geen absoluut recht en er waren geen afspraken over gemaakt. Op hun vraag en na diverse mails van kennissen van Matheussen heeft de redactie de uitspraken van Matheussen en de naam

van Baki online verwijderd, hoewel daar geen reden toe was en het geen erkenning van een fout inhoudt.

De krant schrijft niet dat consumptie van suiker leidt tot diabetes, maar wel dat de Marokkaanse en Turkse gemeenschap een relatief hoog aantal diabetici tellen. Dat zijn objectieve en wetenschappelijke vaststellingen en heeft te maken heeft met genetische aanleg en levensstijl. Daarom is het niet goed om te veel suiker te gebruiken, wat moeilijk is bij het Suikerfeest, en daarom is er een gat in de markt voor suikervrije alternatieven, zoals het artikel schrijft. Dat is een legitieme en positieve stelling en niet polariserend. Als diabetes meer voorkomt bij de Marokkaanse en Turkse gemeenschap, mag dat zo vermeld worden. Het artikel zegt niets negatiefs over die gemeenschappen of over het Suikerfeest.

Klaagsters nemen er aanstoot aan de krant hen Marokkaans noemt, maar Latifa Matheussen heeft zichzelf in de media eerder zelf geprofileerd als trotse Belg en trotse Marokkaanse.

BESLISSING

Inhoudelijk betwisten klaagsters niet dat het aantal mensen met diabetes hoger ligt in de Marokkaanse en Turkse gemeenschap. Ze nemen wel aanstoot aan de associatie tussen het Suikerfeest en diabetes. Die invalshoek is de redactionele keuze van de journaliste en betekent niet dat er sprake is van foutieve berichtgeving. De Raad ziet op dit punt dan ook geen inbreuken op de beroepsethiek.

Het artikel bevat een aantal onzorgvuldigheden en Yasmina Baki maakt aannemelijk dat ze niet gesproken heeft over dadels en dat ze niet correct geciteerd is. De Raad is daarom van oordeel dat het artikel op deze punten niet strookt met artikel 1 van de code over waarheidsgetrouw berichten.

De Raad is ook van oordeel dat de journaliste het doel van haar optreden niet duidelijk heeft gemaakt. Ze heeft zich kenbaar gemaakt als journaliste, maar heeft niet gezegd dat ze klaagsters belde voor een interview. Ze heeft herhaaldelijk gezegd dat ze op zoek was naar contactgegevens van bakkers die suikervrije producten verkopen en zo laten blijken dat dat het doel was van haar telefoontje, waardoor ze klaagsters niet de kans gegeven heeft om te beslissen of ze een interview wilden geven. Er was volgens de Raad in deze omstandigheden ook geen sprake van impliciete toestemming. Als de journaliste na afloop van het gesprek de antwoorden van klaagsters op haar bijkomende vragen relevant vond voor publicatie, had ze hen dat uitdrukkelijk moeten melden, precies vanwege de indruk die ze gewekt had dat ze hen enkel belde voor praktische informatie en niet voor hun standpunt. De Raad is daarom van oordeel dat de aanpak van de journaliste in dit geval niet strookt met artikel 17 van de code, dat bepaalt dat de journalist het doel van zijn optreden bekendmaakt.

Wat ten slotte voorinzage betreft, maakt Latifa Matheussen niet aannemelijk dat er afspraken waren met de journaliste om het artikel voor publicatie te laten nalezen.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond wat waarheidsgetrouwheid van een aantal elementen betreft en omdat de journaliste het doel van haar optreden niet duidelijk gemaakt heeft tegenover klaagsters.

Brussel, 14 maart 2019